

LE T I N U L

ASOCIAȚIEI OBSERVATORILOR ROMÂNI

GALAȚI ♦ STR. DOMNEASCĂ 67

1926 IUNIE 5

BULETIN No. 13 — 14

ESTE ASTRONOMIA O ȘTIINȚĂ INUTILĂ ?—Dar cine-și pune oare întrebarea aceasta ? Răspund fără multă teamă de a greși: întreaga populație a planetei noastre decretează această judecând după îndeletnicirile ei de predilecție: războiul, gâlceava și o sumă de preocupări mărunte, pur materiale, în afară de cele impuse de viață. La drept, ea nu și-a pus vreodată întrebarea astfel formulată, căci ignorează aproape existența astronomiei și a științei pure, din care nu fine seamă de cât de aspectul ei de utilitate practică, în special cu aplicație la preocupările ei barbare.

Astronomia e nesocotită în toate ramurile învățământului mai mult de cât surorile sale: Fizica, Chimia, Zoologia, Botanica, etc. precum și de cât celelalte discipline. Și totuși nici una din științe nu făgăduiește, că Astronomia e cea care ne deschide ochii asupra realității mai mult ca celelalte, ea este aceea care ne desvăluie prodigioasa măreție a acelei creațiuni ce a hotărât ca Pământul să fie locuit aproape numai de orbi.

Ea este prima care a dat la iveală existența legilor în Natură și caracterul lor de generalitate. Ea este cea care „prin demnitatea obiectului său și perfecțiunea metodelor sale, formează cel mai frumos monument al spiritului omenesc¹⁾”, model de metodă și precizie pentru toate celelalte științe.

În genere, Omenirea tratează de visător pe cel ce are o idee contrarie decât ea, pe această temă. E credința ei, din care nu va eși curând. Astronomul însă, nu crede ci știe, că el e mai realist decât orice vânturător de afaceri ori pescuitor de apă turbure. În solitudinea decretată de omenire, viața lui e tristă dar măreață.

Sunt amatorii indezirabili ? Amatori sunt cei ce se ocupă de știință în momentele libere, fără a fi profesioniști. Sunt 2 categorii bine distincte de amatori: cei produși de știință, prin curiozitate, alții, producători de știință. Pentru cine crede în forța moralizatoare a științei, deci în utilitatea popularizării, indezirabili nu sunt nici cei din prima categorie. Cea mai interesantă categorie este însă ultima, care nu a lipsit nici odată din știință, probă Kepler, Herschel, Easton, Dening, Enebo ș. m. a.

Ei contribuiesc la creerea științei după aptitudinile și forțele lor, fie prin cercetări teoretice fie prin observațiuni. Și, deoarece amatorul în genere nu poate poseda instrumente prea speciale și deci costisitoare, observațiile cele mai indicate lor sunt, fără îndoială, filantele și variabilele. Când sunt făcute sistematic, ele sunt de un real folos pentru știință.

Ultimii 2 amatori, citați mai sus, sunt o pildă vie de amatori cari au lăsat o urmă traică în aceste domenii.

Prof. Const. Pârvulescu
Universitatea din Cernăuți

1) Laplace

ASUPRA EVOLUȚIEI STELARE.— În acest buletin s'a amintit, într'o scurtă notă, despre celebra lege a lui *Eddington* ce privește masele stelare, a căror schimbare se face odată cu classa spectrală. De altfel, *Jeans* a dovedit că masele descresc încontinuu. Problema ar fi ușor rezolvită, gândindu-ne numai la faptul că extraordinara radiație a stelelor nu e altceva decât materie împrăștiată sub forma de energie electro-magnetică. Dar, se poate privi problema și din alt punct de vedere, cum au făcut mulți astronomi, dintre cari, acum în urmă, se remarcă și *Saler*¹⁾.

În adevăr nu e de înlăturat părerea că aștrii primesc din spațiu o cantitate apreciabilă de materie sub forma de filante (materie cosmică), care ar putea compensa scăderea de masă a aștrilor prin radiație. E procesul invers al transformării materiei în energie. Legând însă această

1) L'astronomie, April 1926.